

De Cymru
Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu
Police and Crime Commissioner
South Wales

Safonau'r Gymraeg

Adroddiad Blynyddol

2020-2021

Rhoi Safonau'r Gymraeg ar waith yn Nhîm Comisiynydd yr
Heddlu a Throseddu

Cyflwyniad

Mae dros bedair blynedd wedi mynd heibio ers cyflwyno 'Safonau'r Gymraeg' yng Nghymru ac ers i Comisiynydd y Gymraeg roi hysbysiad Cydymffurfio â'r Gymraeg i ni. Amlinellir y Safonau y mae'n rhaid i ni gydymffurfio â nhw yn hysbysiad cydymffurfiaeth gyfreithiol Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu, y gellir ei weld ar ein gwefan.

Ers i'r Safonau gael eu cyflwyno, rydym wedi ymroi'n llwyr i hyrwyddo'r Gymraeg o fewn ein tîm ac i'r cyhoedd. Rydym wedi croesawu'r Safonau fel ffordd o sicrhau y gallwn gynnig y gwasanaeth Cymraeg gorau posibl, ac un sy'n gyfartal â'r un a ddarparwn yn Saesneg.

Mae'r ddogfen hon yn rhoi trosolwg o'r gwaith a wnaed i gydymffurfio â'r Safonau a hyrwyddo cynhwysiant mewn perthynas â'r Gymraeg yn ystod blwyddyn ariannol 2020-2021.

Goruchwyliaeth Fewnol

Rydym yn parhau i weithredu Gweithgor Cymraeg, a gadeirir gan yr Arweinydd Strategol ar gyfer Craffu, Sicrwydd a Chydraddoldeb. Mae'r Grŵp hwn yn gyfrifol am y gwaith parhaus o fonitro a goruchwyllo ein cydymffurfiaeth a'n cynnydd o ran cynhwysiant mewn perthynas â'r Gymraeg. Mae aelodau'r grŵp yn gweithredu fel 'Hyrwyddwyr' y Gymraeg o fewn eu meysydd portffolio eu hunain, ac yn chwarae rhan yn y gwaith o godi ymwybyddiaeth o'r Safonau ym mhob rhan o'r tîm. Mae'r grŵp yn cyfrannu at y cyfarfodydd tîm llawn yn nhîm y Comisiynydd er mwyn sicrhau y caiff materion y Gymraeg eu cynnwys yn ein strwythurau llywodraethu.

Cyn belled ag y bo modd, rydym yn cydweithio â Heddlu De Cymru wrth hyrwyddo cynhwysiant iaith.

Ymgorffori'r Safonau yn 2020/21

Er gwaethaf heriau sylweddol Covid-19 yn 2020-21, mae cyfarfodydd Cymraeg wedi cael eu cynnal o bell, lle bo hynny'n bosibl. Yn ogystal, mae Hyrwyddwyr y Gymraeg yn y tîm wedi ymgymryd â gwaith ychwanegol i ddatblygu ein cydymffurfiaeth â'r Gymraeg a'n gallu i ymateb yn rhagweithiol i'r heriau.

Mae aelodau newydd o staff Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu yn parhau i gael sesiynau codi ymwybyddiaeth o Safonau'r Gymraeg a sut mae angen eu rhoi ar waith. Mae pob aelod o'r staff hefyd yn cael canllawiau cynhwysfawr a ddatblygwyd gan y gweithgor er mwyn eu helpu i ymgymryd â'u cyfrifoldebau unigol o ran y Gymraeg. Mae'r canllawiau yn cael eu diweddarau ar hyn o bryd er mwyn adlewyrchu newidiadau i'r staff a newidiadau gweithdrefnol, gan nad ydym am i'r ddogfen eistedd ar ben sillf. Mae'r staff yn gwybod yn glir bod y ddogfen yn hollbwysig ac y dylai pawb fod yn gyfarwydd â hi.

Mae amrywiaeth o wybodaeth a deunyddiau yn y Gymraeg ar gael i bob aelod o'r staff er mwyn cynnig gwasanaeth cyson i'r cyhoedd. Ers i'r Safonau gael eu rhoi ar waith, cymerwyd camau ymarferol i sicrhau ein bod yn y sefyllfa orau i ddarparu gwasanaeth Cymraeg cadarnhaol. Roedd yr enghreifftiau'n cynnwys cyflwyno system deleffoni newydd sy'n galluogi pobl i ddewis eu hiaith a lledaenu llyfrgell o ymadroddion Cymraeg defnyddiol i'r holl staff. Caiff Tîm y Comisiynydd ei atgoffa'n aml hefyd o'r cyfleoedd sydd ar gael iddynt uwchsgilio yn y Gymraeg a gwella eu hyder yn y Gymraeg.

Mae'r gweithgor mewnol yn parhau i fonitro gweithrediad y Safonau fel mater o drefn.

Safonau Darparu Gwasanaeth

Rydym yn gweithio i gyrraedd ein safonau 'Darparu Gwasanaeth' drwy nifer o fesurau, gan gynnwys:

- Fformat 'cysylltu â ni' safonol ar ein dogfennau i amlinellu y caiff gohebiaeth ei chroesawu yn y Gymraeg a'r Saesneg
- Rhoi troednodiadau ar waelod negeseuon e-bost a phapurau pennawd i esbonio ein bod yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.
- Mae siaradwyr Cymraeg yn nodi eu gallu i siarad Cymraeg ar droednodiadau e-bost.
- Mae llofnodion e-bost, negeseuon e-bost 'allan o'r swyddfa' a negeseuon llais i brif rifau llinell dir yn ddwyieithog.
- Caiff pob un sy'n ffonio prif linell tîm y Comisiynydd ei gyfarch yn ddwyieithog. Wedyn, rhoddir cymorth yn y Gymraeg hyd nes y daw hyn bellach yn amhosibl am nad oes digon o siaradwyr Cymraeg ar gael neu am fod angen siarad ag arbenigwr ar y pwnc nad yw'n siarad Cymraeg. Caiff pob galwr Cymraeg ei drin gyda chwarteisi a pharch a gwnawn bopeth o fewn ein gallu i ddarparu gwasanaeth cadarnhaol.
- Pan fyddwn yn cysylltu â phobl am y tro cyntaf ac nad ydym yn ymwybodol o'u dewis iaith, gofynnwn iddynt a hoffent gyfathrebu â ni yn Gymraeg. Mae hyn yn berthnasol oni bai bod y person hwnnw eisoes wedi cysylltu yn Saesneg neu oni bai bod ei ddewis iaith eisoes yn hysbys.
- System i gofnodi manylion y rhai sy'n rhoi gwybod i ni eu bod am gyfathrebu â ni drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae pob cyfarfod cyhoeddus, digwyddiad a chynhadledd, gan gynnwys y rhai sydd ar-lein, yn cynnig y cyfle i sgwrsio yn Gymraeg. Mae'n ofynnol i unigolion roi gwybod i ni am eu dymuniad i gyfathrebu yn Gymraeg erbyn dyddiad penodedig er mwyn i ni allu trefnu cyfleusterau cyfieithu ar y pryd yn briodol.
- Mae'r dogfennau defnydd safonol a ddefnyddir yn y tîm yn ddwyieithog.
- Mae trydariadau cyfrif Twitter y Comisiynydd (@commissionersw) yn ddwyieithog.
- Mae ein polisi ar gyfer dyfarnu grantiau pwyso a mesur yr angen i ystyried a hyrwyddo'r Gymraeg yn y broses ddyfarnu.

Pethau o bwys yn ystod 2020/21:

- Gan nad oeddem yn gallu cynnal sesiynau ymgysylltu â'r cyhoedd wyneb yn wyneb yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cynnal nifer o fforymau ymgysylltu a chyfarfodydd ar-lein â'r cyhoedd a chydag asiantaethau partner. Aethom ati i hyrwyddo'r Gymraeg cyn ein digwyddiadau, a chynnig gwasanaethau Cymraeg i'r rhai a oedd yn dymuno bod yn bresennol. Roeddem yn falch bod aelodau o'r cyhoedd, gan gynnwys pobl ifanc yn arbennig, yn ymgysylltu â ni yn Gymraeg ar y fforymau ar-lein hyn. Nid yn unig y cafodd gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ei gynnig i'r rhai a fu'n bresennol o dan yr amgylchiadau hyn, ond roedd modd i Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddau sgwrsio yn Gymraeg, ac roedd hyn yn cael ei werthfawrogi'n fawr. Derbyniodd y Comisiynydd adborth cadarnhaol yn hyn o beth.
- Mae'r Comisiynydd wedi cymryd rhan mewn cyfweiliadau yn Gymraeg yn y cyfryngau.

Nid ydym wedi cael unrhyw gwynion mewn perthynas â'r Safonau Darparu Gwasanaeth yn y cyfnod adrodd hwn.

Safonau Lluio Polisi

Rydym yn gweithio i fodloni ein safonau 'Lluio Polisi' drwy nifer o fesurau, gan gynnwys:

- Pan fydd polisiâu neu brosiectau'n cael eu sefydlu neu eu hadolygu a'u bod yn destun proses 'Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb', mae hyn yn cynnwys asesiad o oblygiadau'r Gymraeg, gan gynnwys cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg.
- Trefnir sesiynau codi ymwybyddiaeth i staff newydd er mwyn sicrhau eu bod yn defnyddio'r broses Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb/y Gymraeg yn effeithiol.
- Mae ymgynghori neu ymchwil yn achub ar gyfleoedd i wahodd safbwyntiau ar sut y gallem hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg. Mae hyn wedi digwydd yn fewnol ers cyflwyno'r Safonau, gyda'r staff yn mynegi barn ar sut y gallwn hyrwyddo'r iaith.

Pethau o bwys yn ystod 2020/21:

- Gwnaethom ddechrau adnewyddu ein dull o asesu polisiâu ar gyfer effaith, ac mae hyn wedi cynnwys ystyried sut y gallwn asesu'n well y goblygiadau i'r Gymraeg o fewn y tîm. Mae proses asesu effaith newydd yn cael ei datblygu a bydd yn arwain at hyfforddiant gloywi i'r staff er mwyn iddynt ddeall yn llawn yr hyn y gallant ei wneud i hyrwyddo'r Gymraeg yn eu meysydd portffolio.

Nid ydym wedi cael unrhyw gwynion mewn perthynas â'r Safonau Lluio Polisi yn y cyfnod adrodd hwn.

Safonau Gweithredol

Rydym yn gweithio i gyflawni ein safonau 'Gweithredol' drwy nifer o fesurau, gan gynnwys:

- Mae aelodau o'r staff wedi cael cynnig cyfle i gael dogfennau adnoddau dynol yn Gymraeg neu i gynnal prosesau adnoddau dynol yn Gymraeg. Hyd yma, nid oes yr un aelod o'r staff wedi gofyn am y cyfleuster hwn.
- Mae cyfleusterau gwirio sillafu Cymraeg mewnol ar gael at ddefnydd siaradwyr Cymraeg.
- Pan fyddwn yn mynd ati i hysbysebu unrhyw swydd, rydym yn mynd drwy broses i asesu'r sgiliau Cymraeg angenrheidiol ar gyfer y swydd. Darperir y canlyniadau asesu dros y dudalen.
- Cynigir prosesau recriwtio yn ddwyieithog.
- Mae pob aelod newydd o'r staff sy'n ymuno â Thîm y Comisiynydd yn cael ei frifio/brifio ar ofynion a phrosesau Safonau'r Gymraeg yn ei sesiynau sefydlu.
- Darperir sesiynau gloywi ar gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg yn ôl yr angen yn ystod y flwyddyn.
- Mae Polisi Cymraeg yn y Gweithle'n amlinellu sut bydd y Gymraeg yn cael ei hyrwyddo ymhlith tîm y Comisiynydd.

Pethau o bwys yn ystod 2020/21:

- Gwnaethom ddarparu sesiynau hyfforddiant ar Gynhwysiant y Gymraeg i aelodau newydd o'r staff cyn belled ag yr oedd yn bosibl o ystyried cyfyngiadau COVID-19.
- Gwnaethom gyflwyno gofynion hyfforddiant Cymraeg ar-lein gorfodol i bob aelod newydd o'r staff.
- Gwnaethom fabwysiadu lefelau gofynion Sgiliau Cymraeg newydd ar gyfer pob rôl yn y tîm. Mae hyn yn hyrwyddo mwy o ddealltwriaeth fyth o'r iaith ar bob lefel.
- Gwnaethom gyflwyno sesiynau 'Siop Siarad' ar-lein i'r holl staff a oedd yn dymuno cyfarfod yn anffurfiol i ddechrau neu wella eu sgiliau siarad Cymraeg.

Nid ydym wedi cael unrhyw gwynion mewn perthynas â'r Safonau Gweithredol yn y cyfnod adrodd hwn.

Safonau Cadw Cofnodion

Rydym yn gweithio i gyflawni ein safonau 'Cadw Cofnodion' drwy nifer o fesurau, gan gynnwys:

- Rydym yn cadw cofnodion o wybodaeth sy'n ymwneud â'n hysbysiad cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Er enghraifft, rydym yn cadw cofnod o nifer y cwynion mewn perthynas â'n cydymffurfiaeth, yn ogystal â chofnod o nifer yr aelodau o staff sy'n medru'r Gymraeg a nifer y swyddi gwag a hysbysebwyd sy'n cael eu hasesu ar gyfer sgiliau Cymraeg (a chanlyniadau'r asesiadau).

Er mwyn bodloni gofynion ein Safonau Cadw Cofnodion, rydym yn darparu'r wybodaeth isod mewn perthynas â'r cyfnod adrodd hwn:

Gofyniad Cofnodi	Nifer
Nifer ein cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau Cymraeg	Mae 9 aelod o staff yn nodi bod ganddynt sgiliau Cymraeg (bron yn rhugl neu'n rhugl). Mae hyn yn cyfrif am 27% o'r aelodau staff.
Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennym yn ystod y cyfnod adrodd hwn ac a gafodd eu categorio'n swyddi lle roedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol	0
Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennym yn ystod y cyfnod adrodd hwn ac a gafodd eu categorio'n swyddi lle roedd angen i'r ymgeisydd llwyddiannus ddysgu Cymraeg ar ôl iddo gael ei benodi	11
Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennym yn ystod y cyfnod adrodd hwn ac a gafodd eu categorio'n swyddi lle roedd sgiliau Cymraeg yn ddymunol	11
Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennym yn ystod y cyfnod adrodd hwn ac a gafodd eu categorio'n swyddi lle nad oedd sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol	0
Nifer y cyflogeion a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynhaliwyd yn Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd.	0

Cwynion

Mae gennym bolisi sefydledig ar gyfer ymdrin ag unrhyw gwynion ynglŷn â chadw at Safonau'r Gymraeg a gellir dod o hyd iddo ar ein gwefan. Nid ydym wedi cael unrhyw gwynion mewn perthynas â Safonau'r Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd hwn.

Casgliad

Roedd blwyddyn ariannol 2020-21 yn wahanol i unrhyw flwyddyn arall i bob gwasanaeth yng Nghymru, gan gynnwys ein gwasanaeth ni. Rydym wedi cael ein hatal mewn sawl ffordd rhag gwneud y cynnydd y gallem fod wedi'i wneud ar hyrwyddo'r Gymraeg i'r cyhoedd ac yn fewnol. Fodd bynnag, credwn ein bod wedi achub ar gyfleoedd newydd i gefnogi'r iaith ac i gyfathrebu â'r cyhoedd a gyda'n gilydd yn y Gymraeg a'r Saesneg. Hoffem adeiladu ar y rhain yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Mae Safonau'r Gymraeg yn agwedd bwysig ar waith cynhwysiant a chydraddoldeb y tîm. Rydym yn gweithio'n dda i gydymffurfio â'r safonau fel rhan o'n busnes arferol, ac yn ymrwymedig i sicrhau cynhwysiant fel rhan o'n diwylliant. Fodd bynnag, gwyddom hefyd nad ydym yn cael popeth yn iawn bob amser a chroesawn farn ein cymunedau a'n staff ar sut y gallem wella.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg

I gael rhagor o wybodaeth am eich Comisiynydd
dilynwch ni ar:

/commissionersw

www.southwalescommissioner.org.uk

Neu cysylltwch â ni drwy:

commissioner@south-wales.police.uk

01656 869 366

Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg